

ՊԵՐՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՆԳԻՍ

ԲԵՐՈՅԵԿԵՆ, ԲՆԵԿԵՆ, ԲԵՆԵՍԻՐԵԿԵՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏԻՐԵԿԵՆ

ԳԻՑԵԼԵՅ

ՇՐՋԱՆ ԳԵՅԱՄՍԵԱՅ

ՇԱՐԸԳԻՐՔ

ԳՐ. Պ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ Տ. ՊԱՐԱԳԱՅԵԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ. Ա. ՇՐՋԱՆ

1862

ԹԻԻՅ. ՄԱՐՏ 5

Հրատարակի ամիսը երկու անգամ.

Վեցամսեայ գինն է 8 ֆրանց.

Իջմիրեն դուրս ճամբու ծախքը տոնոցին վրայ է.

Ստորագրութիւնները շրջանին սկիզբէն կրօնարկն.

Հանգեսիս վերաբերեալ որ եւ իցէ նամակ եւ գրութիւն տնօրէնին դիմի ուղղուի.

Մտորագրութեան տեղերն են.

Իջմիր՝ Վստղուրակոն Թանգարանից Հառչընդոց, Թիւ 2 եւ Տաղիկի գրասենեակից. Կիւիթիւն, Թիւ 3.

Դատարարի կամ մանկավարժի ընտրութեան վրայ :

Դատարարի կամ մանկավարժի մը յատկութիւնները պէտք է որ ըլլան բարեկրթութիւն, խոհեմութիւն և հմտութիւն : Ընկիրթ և անհմտ դատարար կը չկարենալով իւր աշակերտները դատարարակեղ ինչպէս որ պէտք է, զանոնք իրեն պէս անկիրթ ու անհմտ ընելէ վերջը՝ անոնց՝ ծուռ և չփոթող դադարներ ունենալուն պատճառ կ'ըլլայ :

Ի՞նչ տեսակ դատարարութիւն կամ կրթութիւն կը յուսացուի այն տղան՝ որուն ծնողքը կամ դատարարը անհոգութեամբ ետէէ չըլլան անոր բարի խրատներ տալու, զանի զէշ ճամբայներէ հեռացընելու, անոր յոռի կրքերը սանձահարելու, և անոր փափուկ սրտին մէջ քրիստոնէութեան կենսաւետ սկզբունքներով առաքինութեան սերմունքը չանկեն, զայն ի մանկութենէ ժողովարարութեան և

զգաստութեան չվարժեցնեն, վերջապէս առանց անոր հիմնական և ճշմարիտ դատարարութեան և բարոյականութեան բարի բարի սկզբունքները սովորեցընելու՝ երեսի վրայ թողուն զայն. ո՞չ ապաքէն նոյնին մօլի, վատասիրտ, անհամբեր, շոյլ, անզգաստ, կամապաշտ, միով բանիւ անկիրթ ու տըմարդի ըլլալուն իրենք կ'ըլլան սկզբնապատճառ :

Վարժարանի մը մէջ՝ ուրտեղ հարիւրաւոր տղայք միասիրտ, միահոգի, միաբան, զիրար սիրելով, յարգելով, մէկգլխիւ օգնելով աշխատել պէտք են, այն ժամանակ միայն կարող են բարոյական, մտաւորական և բնական կրթութեանց անխարդախ կաթը ջամբել երբոր անոնք անհոգութեամբ և ուսումնական դատաստուի կամ դատարարի մը տըւած օգտակար խրատներովը, և անոր ուսմանց և դիտութեանց վրայ ունեցած լուսաւոր և ուղիղ ծանօթութիւններովը սնանին ու խնամուն :

Վ՛այ այն տղայոց՝ որոնք, բարոյականը աւրուած, գիտութիւններէ զուրկ, ուսմանց վրայ քանի մը ծուռ ու մուռ տեղեկութիւններ ունեցող և իւր անձնական շահը ամեն բանէ նախադաս համարող դաստիարակու համ վարժիչ մը ունին. վերջապէս այնպիսի մէկը՝ որ դաստիարակութիւնէ ինչ ըսել է չգիտեր, իւր բոլոր բարոյականն է խորամանկութիւն՝ ստակ շահելու համար, խտութիւն և բռնութիւն՝ աղայքը զսպելու համար, և աւելի ցած խտտեցող տէր, միով բանիւ հանած վարածին մէկը, որն որ, ինչպէս ըսած է երբեմն արդոյ բանասէր մը, ամեն վիճակէ և պաշտօնէ անարդուելէն յետոյ, եկեր մարդիկ կրթելու վիճակին մէջ ինկեր է՝ իբրեւ վերջին ապաստան։ Վ՛այ չէ՞ մի, կ'ըսեմ, այն աղայոց՝ որ այսպիսի մարդու մը ձեռաց տակ ըլլան . . .

Չեղի կ'ուղղեմ խօսքս, ծնողք և առաւել ևս մայրեր, դուք, դուք պարտաւոր էք նախ՝ ձեր զաւակաց դաստիարակները լաւ մի ճանչել և յետ այնորիկ անոնց ձեռքը յանձնել ձեր մատղաշ և անմեղ զաւակաց փափուկ հասակը և հոգին, եթէ զոնոնք ճշմարտապէս կը սիրէք, և եթէ անոնց կեանքը երջանիկ կ'ուզէք որ ըլլայ։ Չեր ամենամեծ հոգը պիտի ըլլայ Դաստիարակի ընթրո-թիւնը։

Պարկեշտ, հմուտ և կրթեալ մէկը ընտրեցէք ձեր մանչերուն և աղջկանց դաստիարակներն ու դասատուները, որ մի՛ գուցէ ետքը ձեր անխոհեմութեան վրայ ամիստաք։

Եթէ դժբաղդաբար ձեր սիրելեաց դաստիարակները անհամեստ և մոլի անձեր են, իսկոյն առանց ըտել մը սպասելու քաշեցէք հանեցէք այնպիսեաց քովէն զանոնք և իսպառ հեռացուցէք անոնց մէջ. ապա թէ ոչ խեղճերուն բարբն ու բնաւորութիւնը բոլորովին կ'աւրուի, իրենց դաստիարակին աւրուած բնաւորութիւնը գիմացնին օրինակ ունենալով։

Դժբաղդաբար մեր Ազգին վարժարաններուն մէջի դաստիարակներն ու դասատուները առանց քննութեան ընտրուած են

Առաջ Ազգային Սահմանադրական բարեկարգ վարչութեան պարագը պիտի ըլլայ իբրեւ ըզհայր խնամել իւր ամեն կողմերու զաւակունքը, և անոնց դաստիարակներն ու դասատուները ամենայն կերպիւ քննել և այնպէս ընտրել։ (1)

Այսպէսով միայն կարելի է Ազգային վարժա-

1. Այս առթիւ կը յիշենք բանի մը դասատուներ՝ որոնք ճշմարիտ և հիմնական դաստիարակութեան ինչ ըլլալը ճանչցած են, բայց ձեռքերնին միջոց չկայ զոնք գործադրելու. դժբաղդ վիճակ

րաններէն հեռացընել բոլորովին անբարոյական կէս—գիտուն և մոլի դասատուները, և փակել ապագայ սերունդը բարոյական և մտաւորական ժառանգութե մը։

Պիտի ժամանէ՞ արդեօք այն ցանկալի ժամանակը՝ յորում բոլոր Հայ վարժարանները ճշմարտապէս լուսաւորեալ և խոհեմ անձանց Ուսումնական խորհուրդներու հոգատարութեամբ նայով ու խնամուին և ամեն ջանք 'ի գործ դրուին դէպ յառաջագիմութիւն։

Պիտի տեսնենք այս օրը ո՞հ օրհնեալ օր Այն ժամանակ ահա կարող պիտի ըլլանք տեսնել բարեկարգ և ուսմամբ ծաղկած վարժարաններ, իրենց պաշտօնին արժանաւոր դասատուներ, բարեկիրթ դաստիարակներ և հմուտ ու կրթեալ աշակերտներ, այն ժամանակ միայն կարող է Ազգը օգուտ քաղել և ոչ մինչև ցայժմ եղած ապօրինաւոր տեսչութեանց ներքէ

Վարժարան մը բարեկարգ չըսուի, երբ քանի մը լեզուաց և սկզբնական ուսմանց լոկ դասատուութիւն ըլլայ իւր մէջը, առանց կարգի կանոնի, առանց հիմնական կամ ճշմարիտ դաստիարակութիւն սովորեցընելու և առանց դասատուները լաւ մի քննելու. դպրոց մը յառաջ գացած չըսուի պարագայ տեղը ստակ մնալով, շատ աղգային և տարագրի դասատու կամ վարժապետ անուամբ անկարող մարդիկ կերակրելով. հապա միայն շատ արգիւնք և օգուտ ցուցընելով

Երբոր լաւ ու բարոյաղէտ, ճշմարիտ ազգասէր, ազատ գաղափար ու անհաճաւոր ոգի ունեցող և իւր աշակերտաց ամեն սովորեցընելու բանը ինքնաղէկ գիտցող և գործագրող դաստիարակներ վարժապետներ ունենանք, այն ժամանակ

Երանի՛ մեր զաւակաց և աչքը լոյս Հայ ազգի՛ Գ. Պ.

Բ Ն Ա Կ Ա Ն

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԼ ՊԻԿ

Ասոնք շատ տեսակ են և իրարմէ քիչ տարբերութիւն ունին, որոնց բնական ձրից վրայ հա-

առաջին անհանգստութիւնը, Վարնան կապտա-
դոյն երկնից մէջ, ամառուան առաջին մրկալից
ամպը:

Կանթեղները կը բերուին, իրենց սպիտակ
ընթերցման սենեկին ներսերը կը տարածուի:
Պղտիկ Մաքրուհին ալ այն տեղ եկած է, իւր
քրոջ Սաթիւնիին, իւր եղբորը Պարոյրին և իւր
մօրը հետ: Սաթիւնիին, իւր քաղցրաւոր ձայնով
ու մեծ սեռ աչքերով, Տիգրանին աչքին տիկնոջ
մի պէս կերեւէր. բայց Մաքրուհին, այն սիրուն
Մաքրուհին իբր քոյր կը նկատէր, և զարմանալի
բան, աւելի շատ անդամ իւր հայուածքը գէտ
անոր կը դարձնէր, քանթէ իւր քրոջ Տիգրա-
նուհին:

Պարոյր ալ կը հասնի այս տեղ, իւր երեկո-
յեան պոռոյտէն ետք, և կը խնդրէ որ իւր ընկերին
հետ փախչի մը աղիւսակի խաղ (պաճա) խաղայ:
Տիգրան՝ սեղանը այն կերպով կը շտկէ որ Մաք-
րուհին միշտ իւր աչաց անտեսեան տակ ըլլայ,
զոր չտեսներ միւս մանչը: Չտեսներ նաև թէ
Տիգրան կը կարմրի՝ երբոր հայուածքը օրիորդին
հայուածքին հանդիպի, և յետոյ յենարանին վրայ
կը ձուի, որպէս թէ բոլորովին իւր խաղին զբա-
ղած է: Տիգրան ալ չնայիր որ երբեմն երբեմն
տոյն-տոյն շարժումներ կընէ ինքը, և երբեմն
իւր սիրուն ու զեղանի դրացիէն աչքերը կը դար-
ձնէ և կըսէ Պարոյրին՝ համարձակ կերպարանքով
մի. «Այդէ կատուն ինչպէս հանգարտ է». որուն
կը պատասխանէ Պարոյր թէ՛ ինքը կը կարծէր որ
ամեն կատու հանգարտ կըլլան խեբոյ ի քուն են:

Մաքրուհին ներկայութիւնը մոռցնել կու-
տայ Տիգրանին՝ իւր անուշիկ Տիգրանուհի քոյրը:
Չգիտեր անիկայ այն ժամանակ թէ ինչ սրտի
բարութիւն մի և թէ ինչ սէր մի երեսի վրայ կը
ձգէ, չգիտեր այդ. բայց վերջը պիտի իմանայ
թէ չկայ սէր մի որ կարող ըլլայ որչա՛ս սիրոյն և
խանդավառաց քիչը բռնէ:

Տիգրան՝ իւր խաղին ժամանակները, մտախոհ
ունի կը դնէր, իւր մօրը՝ Մաքրուհին մօրը հետ
ըրած խօսակցութեան: Այս խօսակցութեան շեշ-
տերը իւր ակնաչին ընտանեկան եղանակի մը պէս
կը հնչէր, անպիտի երաժշտութեան մի պէս՝ որուն
գեղեցիկը (melodie) իւր սրտին մէջ երկար ժա-
մանակ պիտի հնչէ, երկար ժամանակ, բայց իւր
հաւուն հասակին մեծամեծ հոգերուն մէջ, առանց
կսկիծի և հառաջանայ պիտի չկարենայ անոր վրայ
մտածել:

Վերջապէս երկու բարեկամաց խաղը կը ը-
մընայ, ուրիշ խաղերու կըսկսին, որոնց մէջ կը

մտնեն նաև Տիգրանուհին և Մաքրուհին: Գի-
շերը այս կերպով կը վերջանայ: Կանթեղներուն
ընթերցման տեղը կը անցնեն: Սիրելի այցելուները կը մեկ-
նին, բարի գիշեր մաղթելով իրարու: Տիգրան
սոյն այս սովորական մաղթանքը՝ Մաքրուհին կուղ-
ղէ սիրաբոլոր կերպարանքով, և իւր մասնաւոր
գողումը անորմէ պահելու աշխատելով. — Հայրե-
նի յարկին տակ օրունան այս վերջին յուզման մէջ
ցաւ մաւ չմտնէր բնաւ:

Բայց հիմայ, որդեակ իմ, գրկէ՛, համբուրե-
քու մայրդ, համբուրե՛ զայն կրկին, համբուրե-
քու պղտիկ քոյրդ Տիգրանուհին և քու ծերունի
բարի հայրդ: Կրցածիդ չափ սիրէ՛ և յարգէ՛ զա-
նոնք. ամեն գիշեր՝ քու մնաք բարեկներդ և գի-
շեր բարկներդ մի մոռնար: Սիրէ՛ բոլոր հոգեւոր
քու հայրդ, մայրդ և քոյրդ: Օր մի, այս աշ-
խարհային կենաց մէջ, պիտի ստիպուիս ըսել ա-
նոնց վերջին մնաք բարեաւ մի:

(Շարունակէ):

Ըն Գերապատիւ և դիմաւոր Կ. վար-
դապետ Հասնաղարեան,

Ի Փարիզ.

Փարիզ պատուական լրագրին մէջ հետզհետեւ
շարունակաբար կընթեռնուի, Տէր Մարկիս Կա-
թոլիկոս Զաքարիա Մալախիան ձեր կողմանէ
եղած անպատեհութիւնը և կերպով:

Գարուն Հայաստանին իւր մասնաւոր շնոր-
հակալութիւնը կը յայտնէ Ձեր Արքայութեան,
երախտագետ սրտի:

Յիշատի մեծի զովեստից արժանի գործ մի է
Ձեր Գերապատուութեան այս ըրածը: Ընտրել
Կաթոլիկոսի մը պատճառած և պատճառելիք դայ
թակլութիւնն ու ցաւը՝ Գութ կը բռնէր. անտ
նոյն անվաւեր Զաքարիա-ի-նը, որ բոլորովին
հակառակ է Հայաստանեայ ուղղափառ և սուրբ և
կեղեցւոյ վարդապետութեանց, կը հերքէր՝ ան
հերքելի փաստերու և իրաւացի ու շօշափելի ասպա-
ցոյցներու զօրութեամբ:

Ձեր Գերապատուութեան պէս ազգասէր
դիմաւոր վարդապետներու կարօտ է մեր դրժ-
բաղը Ազգը, որ փոխանակ յառաջագիւղ զարգա-
նալու՝ թշուառութեան մէջ կընկղմի:

Գարուն Հայաստանի

Հեր. Այո՛, բարեկամութեանս վրայ կերգնում, ըսէք միայն ինչ է ձեր գործը:

Սիւս. Կուզէի իմանալ ձեզմէ թէ կարգուելու ըլլամ աղէկ կընեմ:

Հեր. Ո՛վ, գո՛ւք:

Սիւս. Այո՛, ես իմ անձամբս: Ի՞նչ է ձեր խորհուրդը այս մասին:

Հեր. Նախ և առաջ կաղաչեմ ձեզ որ մէկ բան մը ըսէք ինձ:

Սիւս. Ի՞նչ բան:

Հեր. Հիմա քանի՞ տարեկան կրնաք ըլլալ:

Սիւս. Ե՛ս:

Հեր. Այո՛:

Սիւս. Շշմարիտ որ չեմ գիտեր, բայց անձամբ շատ լաւ եմ և առողջ:

Հեր. Ի՞նչ, տարիքդ չե՞ս գիտեր:

Սիւս. Ո՛չ, այդ ալ միտք պահելու բան է:

Հեր. Հը՛, ըսէք ինձ ուրեմն կաղաչեմ, քանի տարուան էիք երբ ինծի հետ ծանօթութիւն ունեցաք:

Սիւս. Իրաւ որ քսան տարուան էի:

Հեր. Քանի տարի միասին հոգում կեցանք:

Սիւս. Ութը տարի:

Հեր. Անդ զիս որչափ կեցաք:

Սիւս. Եօթը տարի:

Հեր. Եւ հօլանտայի մէջ, ուր որ յետոյ գացիք:

Սիւս. Հինգ ու կէս տարի:

Հեր. Քանի՞ տարի կայ որ հոս էք:

Սիւս. Յիսուս և վեցին գարձայ:

Հեր. Յիսուս և վեցէն մինչև վաթսուներեք, տասն և երկու տարի կընէ կարծեմ: Հինգ տարի հօլանտա՝ տասն և եօթն, եօթը տարի Անդզիա՝ քսան և չորս, ութ ալ հոգում եղած ժամանակնիս երեսուն և երկու, և քսան տարեկան ալ կայիր նէ ծանօթութիւն ըրած ատեննիս, կընէ ճիշդ յիսուն և երկու տարի: Այսպէս, տէր Սիւս, նարէ՛լ, ձեր խոստովանութեամբը 52-53 տարուան մօտ էք:

Սիւս. Ո՛վ, ես, այդ ըլլալիք բան չէ:

Հեր. Տէ՛ր Աստուած, ահա հաշիւը ճիշդ է և այս բանիս վրայօք իբրեւ բարեկամ համարձակ կըսեմ, ինչպէս որ դուք ալ խօսք տալ տուիք ինձ, թէ ամուսնութիւնը ձեր բանը չէ: Այնպէս բան մըն է ադ՝ որու վրայօք երկտասարդք անգամ պէտք են բաւական իմաստութեամբ խորհիլ կարգուելնէն առաջ: Բայց ձեր տարիքը եղող մարդիկը պէտք չեն ամենեւին այդ բանին վրայ մտածել և եթէ ըսուի թէ ամենէն մեծ խենդութիւնը ա-

մուսնանալն է, այս խենդութիւնը ընելու ամենէն անյարմար ժամանակը կը գտնեմ ես այն հասակը, որոյ մէջ կը պարտաւորինք տուել խոհեմ ըլլալ: Վերջապէս այս բանիս վրայ ունեցած կարծիքս համարձակ կըսեմ: Չեղի խրատ չեմ տար երբէք որ միտքէ անցընէք ամուսնանալը և զձեզ ամենէն ծաղրելի մարդը պիտի սեպեմ, եթէ մինչև հիմա ազատ ըլլալնէդ վերջը՝ երթաք խիստ ծանր շղթայ մը վիզերնիդ անցընէք:

Սիւս. Ես ալ, կըսեմ ձեզ, որ միտքս դըրած եմ ամուսնանալ և եթէ ուզած աղջկիս առնելու ըլլամ, ամենեւին ծաղրելի չեմ ըլլար:

Հեր. Ահ, ադ ուրիշ բան է, դուք ադ ըսած չէիք ինձ:

Սիւս. Այնպէս աղջիկ մըն է որ սիրելի է ինձ և բոլոր սրտովս կը սիրեմ զինքը:

Հեր. Բոլոր սրտովիդ կը սիրէ՞ք զայն:

Սիւս. Անտարակոյս, և իր հօրմէն խնդրեցի:

Հեր. Խնդրեցի՞ք զայն:

Սիւս. Այո՛: Այս այնպէս ամուսնութիւն մըն է որ այս իրիկուն պիտի լինայ և խօսք ալ տուած եմ:

Հեր. Ո՛հ, կարգուեցէք ուրեմն, ալ ըսելիք չունիմ:

Սիւս. Միտքս դրածս ետ թողուլ: Կը կարծէք, տէր Հերոնիմոս, թէ ալ կարգուելու խօսք ընելը չվայելիր ինձ. իմ տարիքիս վրայ չի խօսինք ամենեւին, բայց միայն գործքը նայինք:

Երեսուն տարուան մէկը ցուցուցէք որ ինծի չափ առողջ և զօրաւոր ըլլայ: Մարմնոյս շարժումները տեղը չե՞ն. նայեցէք ուրիշներու պէս կառքի կամ աթոռի հարկաւորութիւն ունիմ ես՝ ճամբայ ընելու ատեն: Ամեն ակօսներս ալ լաւագոյն չե՞ն մի (իւր ակօսները կը ցուցընէ). իմ օրուան չորս անգամ կերակուրս չեմ կրնար մի ուտել, ցուցուցէք այնպիսի ստամոքս մի որ խմինէս աւելի զօրութիւն ունենայ, (կը հազայ): Հըմ, հըմ, հըմ, է՛հ, ի՞նչ կըսէք ասոր:

Շարունակել:

ԱՅԼԵԻԱՅԼԻ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆ

ՀԱՐՑԱԿԱՆ 15-Ե ԵՐԵՄԻԱ

Բ. Կենաց նշանակող ո՛րն է.

Բ. — Այս հարցման փիլիսոփայ կը պատաս-

խանեն .

Ընթերցողները կարող են համարել բառերով ,

Գեղեցիկին , ճշմարտին և բարության սկզբանց , ծանօթութիւնը և դժբաղդութիւնը՝ առաջին նշանակող ընտրել կենաց .

Անգագար աւելի լաւ և աւելի հանճարեղ լինելու աշխատիլ .

Բարոյականութեամբ և իմացականութեամբ աղնուանալ : —

Իսկ Լիպոն-Մարտին կը պատասխանեն .

Լիպոն-Մարտին , ճանիւղը և պաշտելը — համար արեւելիս : —

Լիպոն-Մարտին ամեն ճշմարտութեան տղերքին կամ նոյն ինքն ճշմարտութիւն է :

Օրոյ սիրելը , ճանիւղը և պաշտելը է սիրել , ճանիւղը և զործագրելը ղճմարտութիւն , որ մի միայն է գեղեցիկ , ճշմարտ և բարի :

Արդ՝ թէ փիլիսոփայք և թէ Աստուածաբանք միմեան են կենաց մի և նոյն նպատակ նշանակելով :

Ամեն տեսակ վիճակի և պաշտօնի տէր մարդիկ , թէ հարուստ ըլլան թէ աղքատ , թէ զօրաւոր և թէ անզօր , թէ ուսեալ և թէ անուս , միշտ պարտաւոր են՝ իրենց կարողութեանց ներածին չափ , կենաց հասարակաց պարտաւորութիւնները կատարելէ ետք՝ իրենց բարոյական և մտաւորական կատարեալ լաւութեան աշխատիլ :

Չկայ անձ մի արդարեւ որ չկարենայ այս նշանակող ընտրել և զայն ձեռք բերել՝ բարի և հաստատուն կամեցողութեան օգնականութեամբ , և աւսոր հանրական և խիստ կարեւոր ըլլալը փորձուած է :

Երկրորդական նպատակները՝ ինչպէս են հարստութիւն , զօրաւորութիւն , հաճութիւն և այլն . ընդհանուր չեն , որովհետեւ սակաւթիւ անձերու բաժին են ասոնք . . . :

Կենաց երկրորդական նպատակները առաջին և գլխաւոր նպատակին պէս հաստատուն ալ չեն :

Մեր արժանաւոր և բարի բաղձանքները՝ և ոչ մի մարդկային զօրութիւն կարող է մեր ձեռքէն յափշտակել :

Գ. Պաթիկ ծովուն անունը ունից ծագած է .

Գ. — Պաթիկ ծով անունը համեմատաբար բաւական նոր է : Հիները այս ծովը Սեփեանց ծով կ'անուանէին , Բրուսիոյ մէջ բնակող մեծ ժողովրդեան մի անունէն առնելով . սեղացիք զայն Սեփեանց ծով կը կոչէին :

Սեփեանց դարու մէջ՝ Շուէտները Արեւելէն

ծով անունը տունն անոր , և մինչև հիմայ Գերմանացիք և մօտակայ ժողովուրդներէն շատերը նոյն անունը կուտան այս ծովուն :

Պաթիկ անունը՝ Պաթիկ կղզիին անունէն ծագած է , զոր հիները այս ծովուն մէջ կը գնէին : Կը կարծուի թէ այս կղզին կամ Բիսիւնիան է , և կամ Շուէտի հարաւային կողմը , զոր Զոյներն և Հոովմայեցիք կղզի մը կը կարծէին : Այս ընդարձակ երկրիս (Շուէտ) վրայ՝ այն ժամանակ միայն ստոյգ և իրաւացի զաղափոր ունեցան , երբ ասոր մէջէն բաղմամբ և պատերազմող ժողովուրդներ ծագեցան , և Եւրոպայի մէջ սփռեցան , որոնք են Գոթացիք , Վանտալները , Հերիւնները , Պուրկինեոնները և ուրիշներ :

Գ. Պ.

Յարգի Բնութեցողք .

Թէպէտեւ Գարնան նախընթաց թուով խօսք տուած էինք Կ. Պ. ի Յօդուածին վրայ դիտողութիւն մի ընել , բայց Օգոստի 24-ը թիւը կարգաւնէս վերջը աւելորդ սեպտեմբեր զայն :

Ազատասէր և անաչառ Օգոստի հանգեցին միջոցաւ արդէն յայտնուեցաւ կատարելապէս ճշմարտութեան և իրաւանց ո՛ր կողմ լինելը . . . :

Միութիւնը և իւր համամիտը առանց իրենց խօսքերուն և դիտողութեանց ո՛ր երթալը դիտելու՝ յայտնապէս ճշմարտութեան և իրաւանց դէմ կուռեղէ ետք , Հասարակութեան յարգութիւնը վայելող անձերը անիրաւաբար նախատեսին . . . Բայց նախատինք՝ առ նախապէս դարձան , ինչու որ նախապէս է միշտ նախապէս և արհամարհելի :

Աւագասէր և Ազգասէր ճանչցուած հաշտեցից ընկերութեան հանգեցաւ այս անգամ անօրինակ յամառութեան և ինչպէս անօրինակ արդարեւ իրաւունք . . . :

Տ. Գ.

Շուէտ կը հաչէ , կարաւանը կանցնի :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Օգոստիս , 5 Մարտ 1862 .

Փետրուար 20-ին Մարտիկա մեկնող Օրօնի անուն Գաղղ. շրջենաւուն մէջ բեռնաւորութեամբ ալլաւ այլ ապրանքները :

Ժէլինկաուս Ի. Օրիմեր . 17 պալեայ բաւ

պակ. — Բ. Տանօն, 20 պ. նոյնէն. — Սաղանի
1 ծխնէր և ընկ. 46 պ. նոյնէն. — Ը. Տիմիթ-
րաբօբուլ 30 պ. նոյնէն. — Բուզկիւնիւրի և որդի
30 պ. նոյնէն. 1 պ. տորոն և 2 պ. մետաքս. —
Լ. Պօրն 1 պ. նոյնէն և 3 սնտուկ շերամի հունտ
(պէօճէ թօհունը). — Զ. Սլաղեան. 4 սնտուկ
նոյնէն. — Ս. Ղարալամպիարի 1 սնտ. նոյնէն. —
Ը. Պօնալ 2 սնտ. նոյնէն :

Փետր. 24 ին թրիէսթէն եկող Սէրէ-ր ա-
նուն Լատ. շոգեհաւուն մէջէն ելած չուխայները
և այլ և այլ անձանց ապրանքները :

1 սնտուկ և 1 պալեայ բամպակեղէն և 1 սնտ.
մանր մունր ապրանք. Զ. Մարկոսեանին. — 4 պ.
չուխայ Ժ. Շէֆէնին. — 3 պ. նոյնէն Ը. Է-
տիքեան եղբարց. — 1 պ. նոյնէն Ս. Ղօնճաեա-
նին. — 2 պ. նոյնէն, Բիւկ և ընկ. ին. — 5 սնտ.
Ֆէս. Տ. Լքիզէրին. — 7 սնտ. նոյնէն, Խ.
Լքիզէանին. — 2 սնտ. նոյնէն, Սէհմեա Էֆէն-
տիին և այլն :

Փետր. 24 ին Մարսիլիա մեկնող Ժօն Էֆէլ
անուն Գաղղ. նաւուն մէջ գրուած ապրանքները :

Ղ. Պալթազաբեան 17 տոպրակ պիտակ
(ֆըստըք). — Ը. Բուլմասի 135 տոպ. սև չամիչ
— Պ. Վասիլքաքի 2420 քիլէ ցորէն. — Ժ. Պ.
Խասալէրտէնս 222 տոպ. Շուշմայ (սուսամ) և

Փետր 25 ին թրիէսթ մեկնող Բօֆէլ Էլիս
անուն Լատ. նաւուն մէջ ապրանքները :

Խ. Լքիզեան 16 սնտ. մատուտակ (միան
պալը). — Լ. Բարըշի և ընկ. 17 տոպ. եղջիւր.
— Ը. Բիւբէճի օղլու 20 պ. տորոն (քէօք պօյա)
և 522 հատ մորթ :

Փետր. 26 ին Մարսիլիա մեկնող Դիօնէն ըն-
կերութեան Բօֆէլ անուն Գաղղ. շոգեհաւուն մէ-
ջի այլ և այլ ապրանքները :

Տ. Ըմրա և ընկ. 123 պ. բամպակ. — Ը.
Տիմիթրաբօբուլ 16 պ. նոյնէն. — Պ. Բասիմա-
թի 64 պ. նոյնէն. — Բ. Տանօն 10 պ. նոյնէն
— Տ. Ըլազաբի 20 պ. նոյնէն. — Կ. Սօբայի-
թինի 20 պ. նոյնէն. — Ս. Վէրժիէ 12 պ. նոյ-
նէն. — Բուլթիէ Է Մայնէթի 240 տոպ. սև չա-
միչ. — Սաղանի 1 ծխնէր և ընկ. 100 տոպ. նոյ-
նէն. — Բաճի Լ. Պարի 50 տակաւ նոյնէն. — Զ.
Վարպէտեան 200 տոպ. նոյնէն. — Ը. Բուլմա-
սի 300 տոպ. նոյնէն. — Բրամբի և ընկ. 9 սնտ.
պիթոն :

Փետր. 28 ին Պիլիլ Լաւէյն անուն Լաղղ.
նաւուն մէջ գրուած ապրանքը 4100 կենդինար վայ-
րի կաղին (փալամուտ) է :

Փետր. 20 էն մինչև մարտ 3 այլ և այլ գըլ-
խաւոր ապրանքայ ծախքերը և որքանութիւնը :

Վայրի կաղին (փալամուտ) . 20000 կենդինար
ծախուեցաւ 75—83 զուրուշ կենդինարը. ըստ տե-
տակին : Թրիէսթի համար 1000 կենդինար բուհ
ապրանք. ծախուեցաւ 91 ու կէս զըշ կենդինարը :
Կօր ապրանքէն 8—1000 կենդինար և հինէն միշտ
3000 կենդինար կայ :

Բամպակ. 100 պալեայի չափ ծախուեցաւ :
Սուպուճայինը 460—500 : Բրքաղաճինը 430—490
Ղասապայինը 420—470 : Պայընտըրինը 390—420
Լտանայինը 460 : Վօլոյինը 400 զըշ կենդինա-
րը : Պատրաստ ապրանք խիստ քիչ կայ : Եւրոպա-
յէն տառաւած անհաճոյ լուրերուն նայելով՝ առ-
նողներուն այս ապրանքէն ցրտանալ ու ետ քաշ-
ուիլ պատճառեց :

Տորոն (քէօք պօյա). 4500 պալեայ ծախուե-
ցաւ, գին 223—225 զըշ կենդինարը ըստ տեսու-
կին : Պատրաստ 5—60.0 պալեայ կայ :

Ըփոն, ծախուածը 50 կողով է. գինը 130
և 128. Ըյս ապրանքը նմանապէս միշտ խաղաղ և
օր ըստ օրէ իջնալու վրայ է : Պատրաստ 1200 կո-
ղովի չափ կայ :

Բուրգ (եպիսղը). ծախուած չուհի բնաւ.
այս ապրանքն ալ հանգարտ է : Պատրաստ 200—
250 կենդինարի չափ հազիւ կը գտնուի :

Ճէհրի. 50 տոպրակ ծախուեցաւ. գին 12
զուրուշ 30 փարայ—15 զուրուշ 30 փարայ օխան :
Ըյս ալ հանգարտ է. շուկային մէջ պատրաստ 820
տոպրակ կայ :

Գարի. 31000 քիլէ ծախուեցաւ. գին 10 ու
կէս—11 տասը փարայ քիլէն. թէ հոս և թէ Գուշ
ատան յանձնելու պայմանաւ :

Եղիպտացորեն. (մըսըր պուղտայը). 6000
քիլէ ծախուեցաւ. գին 15 տասը փարայ 16 զու-
րուշ քիլէն :

Շուշմայ (սուսամ). վերջին ծախքը 51 ու կէս
զուրուշ է քիլէն :

Տ. Գ.

ՏՆՕՐԻՆ
Գ. Պ. ՊԵՏՐՅԱՆԻԱՆ

Գ. Ս. Ի. Ռ. Ն. Ի. Ը.
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՏԵՏԵՆԱՆՈ